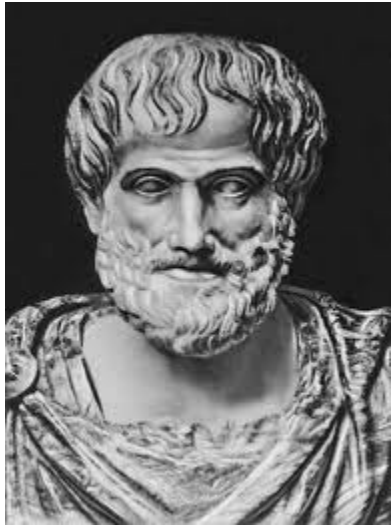

7 януари 2015 г.

***“Мъжът може да построи къща,
но само жената може да направи дом”***

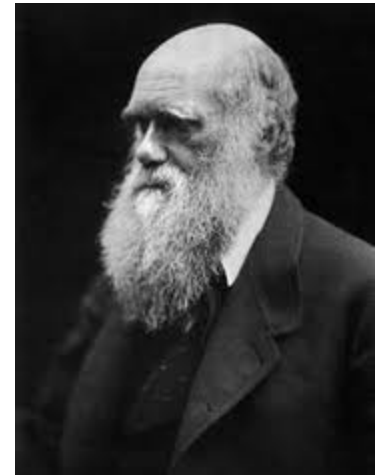

Най-необходимо е да се свържат помежду си тези, които не могат да съществуват един без друг, както например мъжът и жената заради създаването на потомство [...]

Естествената общност, възникнала заради всекидневния живот е семейството [...]

По природа селото представлява една колония на семейството.

Организмите еволюират посредством естествения подбор

Едуард Вестермарк (1891: 27-28)

*Човешкият брак възниква от първобитен навик. Аз вярвам, че дори в първобитните времена е било навик на мъжа и жената (или няколко жени) да живеят заедно, да имат сексуална връзка едни с други и да отглеждат заедно потомството си. **Мъжът е защитник на своето семейство и осигуряващ прехраната, а жената е негова помощница и дойка на техните деца.** Този навик се е насърчавал от някакъв обичай, по-късно от закон, а след това се превръща в институция*

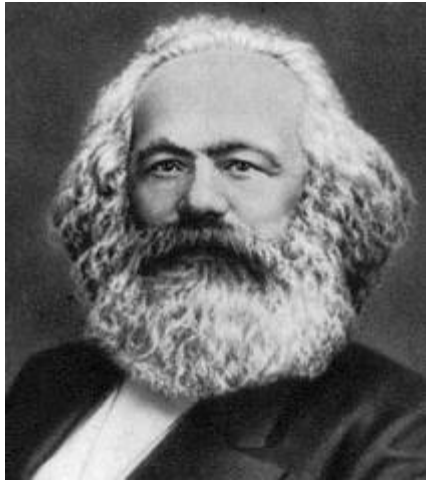
Исторически материализъм

Произход на семейството, частната собственост и държавата (1884)

В началото на металната ера, **нарасналите производителни сили увеличили стопанската роля на мъжа** и създали възможност за самостоятелна дейност на вътрешнородови семейни колективи.

При прехода към патриархат възниква патриархалното семейство, а с него и моногамията. Тя обединява съпрузите един с друг и с потомството им. По този начин се обезпечават целостта на семейството, което за пръв път става икономическа клетка на обществото. [...] Моногамният брак въплащава в себе си началото на развиващата се частна собственост.

Марксизъм

Обществения живот се състои от икономическа «база» (икономическата система) и обществена «надстройка» (социални отношения, политическа и правна система, морал и идеология)

1. първобитнообщинен строй („първобитен комунизъм“)
2. робовладелски строй
3. феодален строй
4. капиталистически строй
5. социалистически строй
6. комунистически строй

Във всеки строй (без комунизма) има две противостоящи си класи - работниците и собствениците на средствата за производство, които се намират в постоянен конфликт (класова борба)

Интерсува се от влиянието на собствеността върху семейна структура

Семейството е разглеждано като «основна клетка на обществото» - институция, която възпроизвежда социалните класи.

- Нуклеарното семейство е резултат от възникването на частната собственост, която е свързана с проблема за наследството.
- Моногамният брак е средство, чрез което мъжете могат да контролират жените и да осигурят наследство на своите деца

- Подлага на съмнение «монолитното семейство», в което мъжът работи, за да изхранва семейството, а жената е майка и съпруга на пълен работен ден
- Социалният пол, поколението, расата и класовата принадлежност се определят от съвсем други житейски преживявания, а не само от социализацията в семейството
- **Семейният живот е тясно свързан с организацията на платения труд, системата на социалното осигуряване, училищата и детските градини**
- Марксисткият феминизъм се фокусира върху това, как нуклеарното семейството води до експлоатацията на жените в условията на капитализъм, т.нар. „двойно бреме“ – домакиня и работничка

„двоен ден“ – домашният труд извършван от жените.

Този труд се разглежда като равностоен на платения и изисква също да бъде заплащан. Понятието за двоен ден обозначава женския двоен принос към капитала, като жените в тях чрез домашния труд осигуряват възпроизводството на трудовата сила

Мариароса Далла Коста (1975)

„втора смяна“ – домашният труд извършван от жените

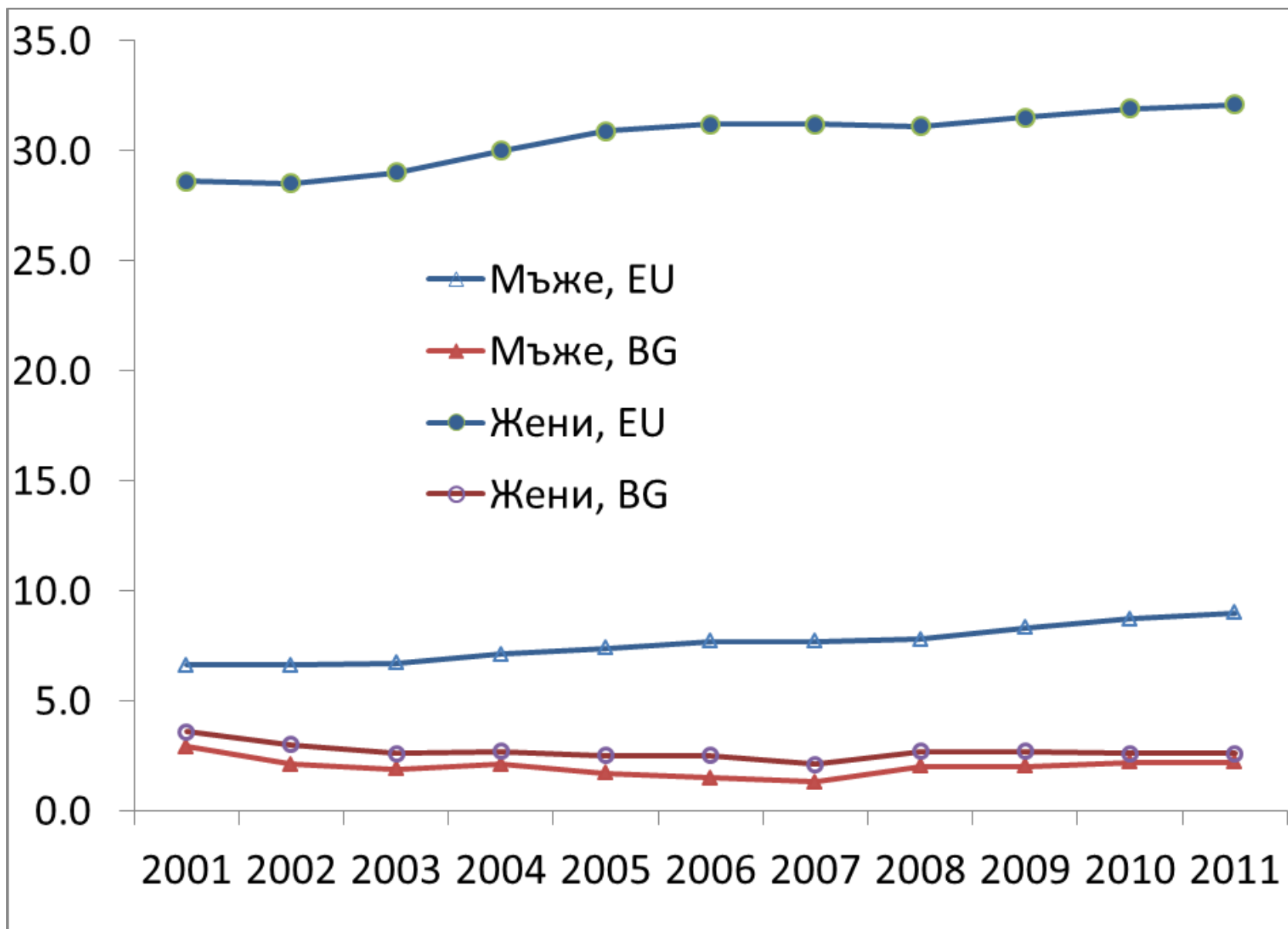
Арли Хосшилд (1989)

„жизнени стратегии“ на жените: кариера и икономическа самостоятелност
или създаване на семейство

Съсредоточени в работата ⇔ Съсредоточени в дома

(Катрин Хахим, 2004)

Дял на заетите на половин работен ден

**Полово специфичната роля =
набор от нагласи и норми на поведение, които
свързват дадени дейности с мъжкия или женския пол =
разделение на труда по пол = полови идеологии**

Фактори, определящи полово специфичните роли

Маргарет Мийд (1950)

Какво означава да си мъж или жена се определя в по-голяма степен от културата, отколкото от абсолютният диктат на биологията

Политическа система

- Патриархални общества
- Тоталитарни режими
- Либерални общества
- Комунитаристки общества

Пазар на труда

- Липса на работна ръка
- Безработица

Социална класа

Религия

- Протестантство
- Православие и Католицизъм
- Ислям

Образование

Бюджет на времето

	мъже		жени	
	град	село	град	село
сън	39,7%	40,5%	39,9%	41,3%
заетост	9,6%	7,5%	7,3%	4,5%
грижи за домакинството	8,2%	14,4%	17,0%	23,9%
свободно време	8,6%	7,7%	6,4%	6,1%
масмедии	14,1%	11,9%	11,6%	9,5%
пътуване	3,4%	3,0%	2,8%	1,9%

НСИ, 10.2001-10.2002

Великобритания – домакинска работа (2000)

Жени – 27%

Мъже – 20%

(BBC News, 26.04.2002)

Бронислав Малиновски (1922)

(Структурен-) Функционализъм

- Нуклеарното семейство е основен градивен елемент на обществото и кланът (разширеното семейство) произлиза от него, а не обратното
- Културата съществува по-скоро, за да удовлетвори потребностите на отделния индивид, отколкото на обществото като цяло. Когато нуждите на индивидите, които съставят обществото са удовлетворени, тогава нуждите на обществото са удовлетворени

Базови човешки нужди:

1. Метаболизъм
2. Възпроизводство
3. Телесен покой (почивка),
4. Сигурност
5. Движение
6. Растеж
7. Здраве

(Структурен-) Функционализъм

Семейството е социална институция с няколко основни функции:

Репродуктивна – възпроизводство и поддържане на биологичната непрекъснатост на обществото;

Социализираща – предаване на културното наследство, възпитаване на детето на основни ценности, навици, нрави; подготовката му за социален живот;

Икономическа – свързана с участие в производството на средствата за живот и организацията на тяхното потребление;

Комуникативна – задоволяване на определени емоционални и сексуални потребности;

Рекреативна – взаимопомощ, поддържане на здравето на членовете на семейството, организацията на труд и почивка;

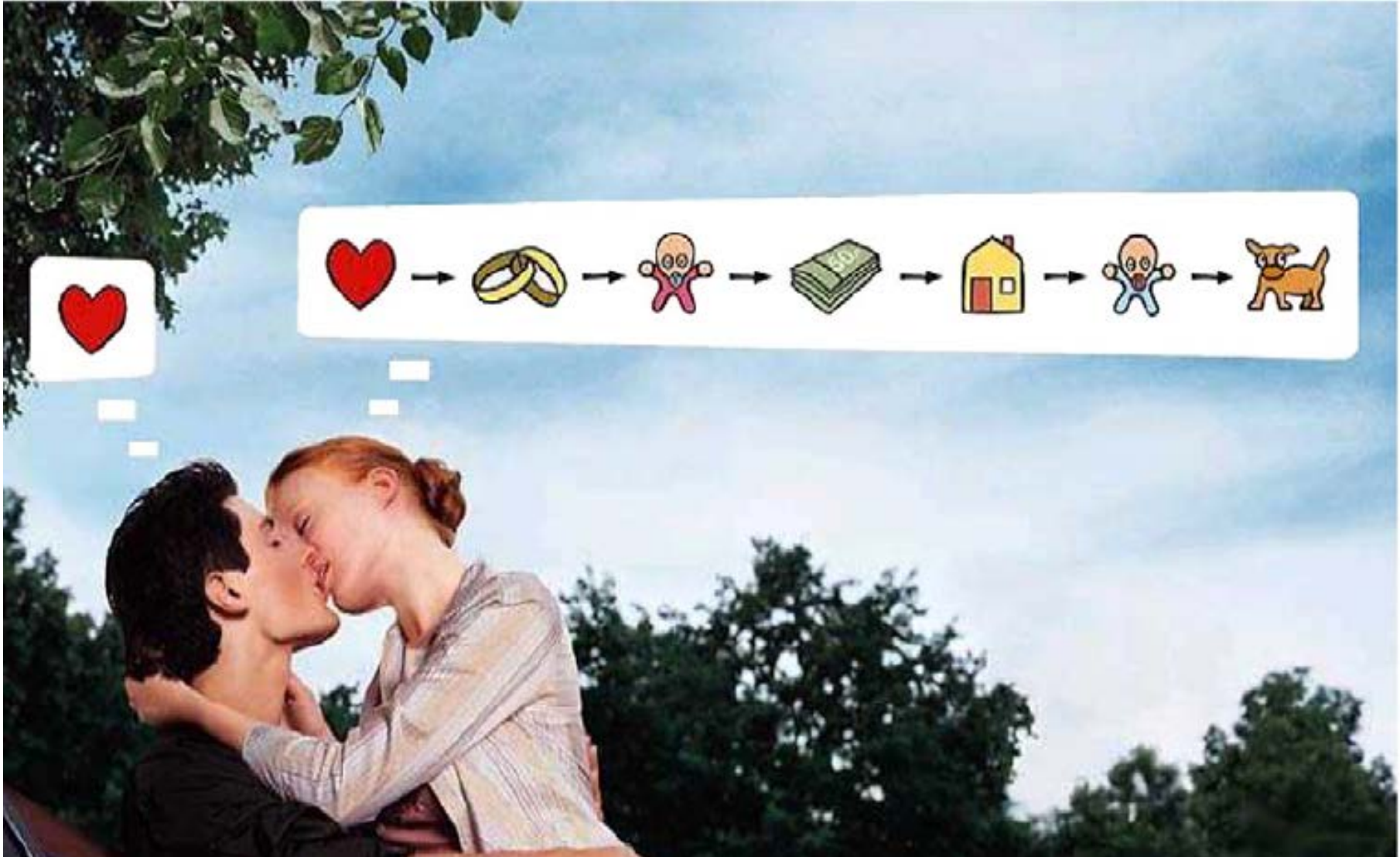
Регулативна – първичен социален контрол и реализация на властта и авторитета на семейството.

(Структурен-) Функционализъм

§ критики

- Оправдава и легитимира «полово специфичните роли» (характерни за позитивизма) и разделението на труда, основано на пола.
- Фокусира се върху западното семейство, основано на моногамен хетеросексуален брак и не отделя внимание на алтернативните семейни форми – определя ги като «семейна патология» и ги заклеява като дисфункционални

Решението за дете

П.Бъргър и Т. Лукман

Социалното конструиране на реалността (1966)

Индивидите и групите си взаимодействат в рамките на социалната система от гледна точка на представата за действията си едни на други. С течение на времето тези представи стават присъщи за реципрочни социални роли, играни от действащите лица във връзката им едни с други. Когато тези роли станат достъпни за всички членове на обществото – те се институционализират. Знанието, представата и вярата за това какво е реалността са вплетени в институционалната тъкан на обществото.

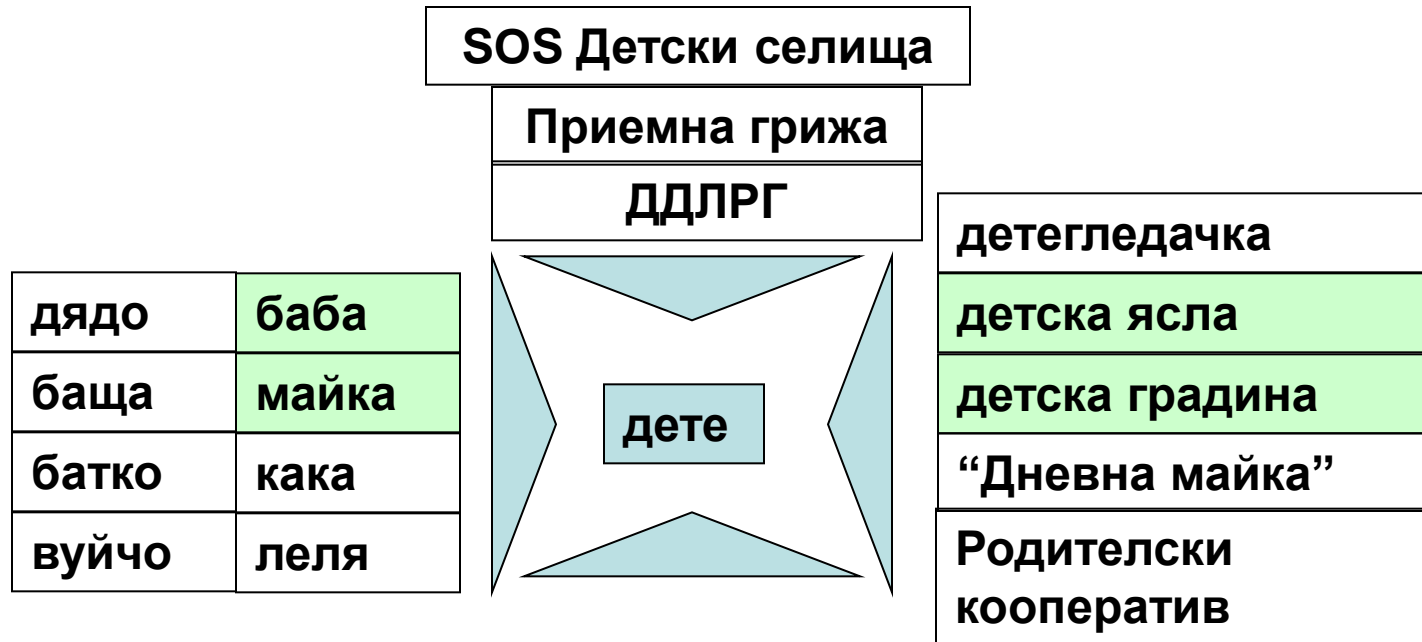
Индивидът не се ражда член на дадено общество, той става негов член посредством процеса на социализация. Успешната социализация е висока степен на симетрия между субективната и обективната реалност.

Първична социализация – случва се в детството, реалността не се поставя под въпрос.

„Детето не приема света на значимите други като един от много възможни светове“

Вторична социализация – *„интернализация на институционализирани роли и институционализирани под-светове“... „ролите са свързани с висока степен на анонимност“ (например нещо казано от един учител, може да бъде казано и от друг)*

Социализация: процесът при който индивидът усвоява знания, умения, ценности, социални норми и роли, приети в обществото

Mutter-Kind-Treff - срещи за майки и деца
Krabbelgruppe – група за драскулки
Spielgruppe – група за игра
Babyturnen – гимнастика за бебета
Babyschwimmen – плуване за бебета

Кой се грижи за детето

	България	турци	роми
Майката	64,9%	62,8%	83,6%
Бащата	1,1%	2,3%	0,8%
Баба/Дядо	11,2%	7,0%	7,8%
Брат/Сестра	0,6%	0,8%	0,8%
Детска градина	21,8%	27,1%	6,2%
Детегледачка	0,2%	-	-
Друг	0,3%	-	0,8%

Многоцелево проучване на домакинствата в България, 2007 г.
Световна банка/Институт Отворено общество/ББСС

индустриализация = жени във фабриките → деца без надзор

1816 г. Робърт Оуен – в Шотландия

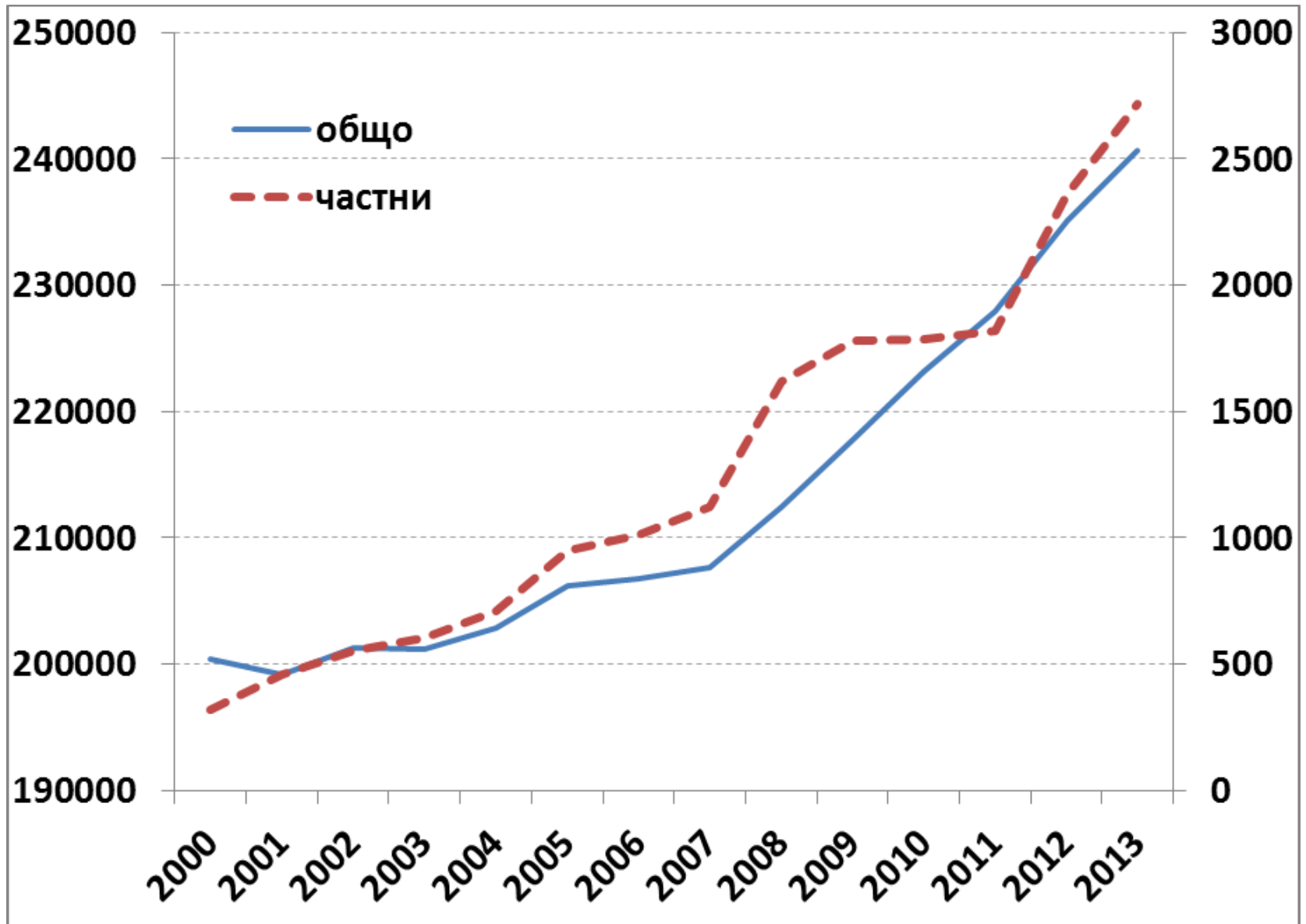
1828 г. графиня Бруншвиг – „Ангелска градина“, Буда

1837 г. Фридрих Фрьобел – Институт за игра и дейности

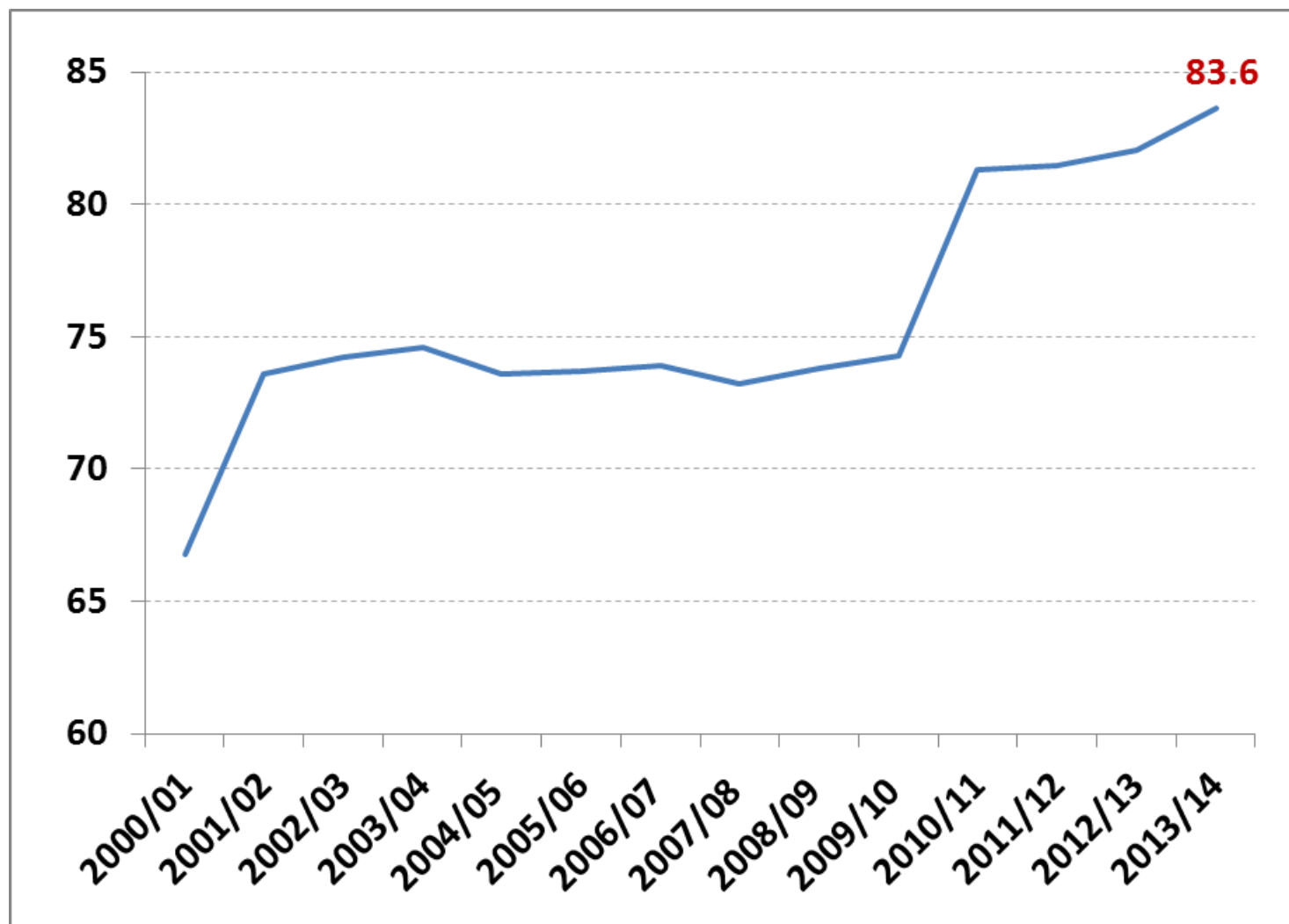
→ детска градина (1840)

1882 г. Първата детска градина в България – в Свищов

деца в детски градини в България

Нетен коефициент на записване (ISCED-0)

Относителен дял на броя на учащите в предучилищното образование във възрастовата група 3-6 години към броя на населението в същата възрастова група (в %)

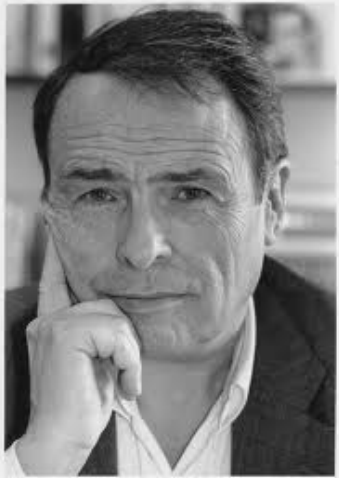
Символен интеракционизъм

Хърбърд Блумър (1969)

- Хората действат по отношение на нещата на основата на значенията (смислите), които придават на тези неща
- Значението на нещата произтича от социалното взаимодействие на индивида с другите и с обществото
- Тези значения (смисли) се ръководят и променят посредством процес на интерпретация, използван от индивида при боравенето му с нещата, с които се сблъсква

Символен интеракционизъм

- **Не разглежда семейните роли като дадена стабилна структура, а акцентира върху смисъла и човешките преживявания, породени от различните социални роли и как ролите се създават от взаимодействието**
- **Как семействата създават себе си в ежедневно общуване**

Социален капитал – съвкупността от налични и виртуални ресурси, до които даден индивид или група има достъп поради това, че притежава трайна мрежа от повече или по-малко институционализирани връзки на взаимно познанство и признание.

Културен капитал – формите на знание, умения, образование и други преимущества, които един индивид има, даващи му по-висок статус в обществото.

Символен капитал – ресурсите, до които един индивид има достъп поради почит, престиж или признание. Той е значим източник на власт, защото когато някой, който притежава символен капитал разговаря с друг, притежаващ по-малко символен капитал, той може да упражни **символно насилие** и да се опита да промени действието на втория.

Родителите осигуряват на своите деца техния културен капитал като им предават нагласи и знание, които са необходими, за да успеят в съществуващата социална система

Символно насилие: Когато дъщерята доведе в къщи приятел, който е считан за неподходящ от нейните родители, тя среща техните неодобрителни погледи и жестове – символи, които и подсказват, че не ѝ е позволено да продължава тази връзка, макар, че никога няма да и бъде казано изрично. Дъщерята ще се чувства задължена да се подчини на негласното изискване на своите родители, без значение какви са достойнствата на нейния ухажор.

14.01.2016 г. Социални политики за семейството

- **Напишете бриф, свързан със социални политики, касаещи брака и семейството в България:**

Примерни проблеми полета

- безбрачните съжителства
- гейбракове
- полигамни семейства
- разводи
- домашно насилие
- ниска раждаемост/плодовитост
- извънбрачна раждаемост
- юношеска раждаемост
- аборти / - бежнаци
- репродуктивни проблеми
- сурогатно майчинство
- контрацепция
- родителството
- полови неравенства в заетостта
- остаряване на населението
- семейно подоходно облагане
- обезщетения и социални помощи за майчинство